

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Apotheca Spiritualem Pharmacorum Contra Litem Contagiosam Aliosque Morbos

Wichmans, Augustin

Antverpiae, 1626

Ianuarij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9653

1

D I A R I V M
E C C L E S I A S T I C V M

De Sanctis contra pestem
Tutelaribus.

Kalendis Ianuarij.

Circumcisio Domini nostri Iesu Christi secundum
carnem, cum impositum est illi sacrosanctum
nomen Iesus.

A Joue principium, inquit eius cultor, gentilis poëta: nobis
verò, utpote veris Christianis, à vero Deo omne actionis
nostræ auspiciū esse debet; & mihi hîc erit. nam & in-
super ab Ecclesiastico scriptum reperio: *A Deo est omnis* Eccl. 38.
medela. ideoque Iesu Christo Salvatori nostro, vero Deo, veroque
homini primum ac principem locum tribuendum censeo inter sa-
cros hosce Tutelares. Ipse enim Saluator dictus est quia saluum fa-
ciet populum suum à peccatis eorum: sub quibus, eorumdem etiam
effectus & pœnæ, morbi scilicet & pestis, comprehenduntur.

Clamemus igitur tempore pestis in infirmitate constituti cum
propheta: *Propter gloriam nominis tui Domine libera nos, & propitiuse esto* Psal. 123.
peccatis nostris propter nomen tuum. nam, *Adiutorium nostrum in nomine*
Domini, quod qui inuocauerit, saluus erit. Ita nos idem docuit & ex-
emplo suo præiuit: *Tribulationem & dolorem inueni, & nomen Domini* Psal. 114.
inuocaui. Nisi enim, inquit Hieronymus, Dominus languorem cu-
rauerit, in vanum laborant medici qui cupiunt sanare languentes. ni-
si Dominus custodierit sanitatem, in vanum custodiunt qui etiam Hier 1, 8.
præcepta custodiendæ salutis proprijs edunt libris; semperque di-
cendum est, non solum in corporis, sed etiam in animæ sanitate: *Be-* Psal. 108.
nedic anima mea Domino, qui sanat omnes infirmitates tuas.

A

Quo-

Diarij Medicor. c. 2. Quomodo autem Christus sit medicus & contra pestem Tutelarum, pulchrè inter recentiores Theologos, inquit Molanus, tractauit Ludouicus fidelis l. 4. de Militia Spirituali: Ipsum medicum qui vniuersis quantumuis grauibus ac periculosis medetur morbis, Christum suspice, de quo sublimi sermone Iob loquitur dicens: *Ipse vulnerat & medetur; percutit & manus eius sanabunt.* & paulò post: *In fame eruet te de morte, & in bello de manu gladij.* vnde Ezechiel sub Ezec. 47. typo quodam sic profert: *Non defluet folium ex eo, & non deficiet fructus eius, & erunt fructus eius in cibum, & folia eius ad medicinam.* quæ indubiè tum corporibus, tum animabus sanandis plurimùm conducere deprehenduntur. Hic est certè medicus ille, qui hominem ab Ierusalem in Jericho descendentem, saucium ac semiuiuū relictum, Eccl. 38. benignè curauit. hic est vnguentarius, qui curans mitigat dolorem, & pigmenta facit suauitatis, & vnctiones conficit sanitatis, & non consummabuntur opera eius. Hic est certè qui vniuersos languores oleo delinit consolationis, gratiæ, pietatis ac misericordiæ. in cuius vnguentorum odore citissimè auidissimèque currunt omnes fortes Dei athletæ: cuius simbriâ vestimenti omnes malè habentes sanantur. Hic est insignis ille fluuius Dorix, in quo non solùm Naaman Syrus à lepra mundatur, non solùm quotannis vnus sanatur, sed vniuersi à suis sordibus continuò expurgantur, cunctisque infirmitatibus liberantur. Nec perperam hic fluuius nominatur Dorix, quoniam ab ipso omnis medicina, omnisque medela ac vtile pharmacum atque malagma copiosè profluit. dicitur enim, Dorix, generationis medicamentum. Hic est indubiè medicorum omnium absolutissimus, qui solo tactu, verbo, vel nutu languentes curat, claudoserigit, cæcos illuminat, febre pesteque correptos sanat, sanguinem profluentem perstringit, saucios & mortuos ab Orco reducit, & (vt summatim dicam) vniuersis morbis ac vulneribus, quantumuis grauibus, affatim medetur. ita ille.

3.
Ianuarij.

Tertio Nonas Ianuarij.

Vide cap.
51. Apot.
Spir. fol.
249.

Lutetiæ Parisiorum S. Genouefæ virginis, quæ à B. Germano Antisiodorensi Episcopo, Christo dicata, admirandis virtutibus & miraculis claruit.

Mirum

Mirum forſitan alicui videretur, quare hanc Sacram Virgineſem ſacro Tutelarium horum choro inferuerim : ſed rationem ſupra ex Aub. Miræo dedi, qui ait, etiamnum apud Pariſienſes Baſilicam S. Genouefæ extare, *Ardentium* dictam, in qua durat remediorum contra peſtem memoria. Confirmatque idipſum Iulius Scaliger, dum ita de hac Sancta Virgine canit :

Non operi calx, non deſit ſitientibus humor :

Atque iterum fruitur lumine, dura parens.

Peſſima tabenti ſeuit qua corpore peſtis,

Deſicit ; & nitida lux ope ſulta ſubit.

Nimirum Domini fuerit qui exempla ſecutus,

Et maiora his, qua fecerit ille, dabit.

Est autem Lutetia, regni Francorum caput, ob luti quantitatem, olim cum eius plateæ lapidum pauimento ſtratæ nondum eſſent, ita denominata : quamuis alij ab albedine murorum, quam *λευκετιαν* Græci nominant, dictam velint. quæ an Dionysium Areopagitam, an alium aliquem eiusdem nominis, pro primo ſuo Apoſtolo olim habuerit, non parua eſt controuerſia, cum nemo ante tempora Caroli Magni & Ludouici Pij Impp. ſcriptis, quæ ad nos peruenerint, inquit Miræus, aſſeruerit S. Dionysium Pariſienſem, eundem fuiſſe qui in Areopago, à Paulo Apoſtolo ad Chriſti fidem eſt conuerſus. quinimmo omnes contra ſenſerunt, videturque fauere non modicè, vetus Romanum Martyrol. quod Areopagitam ponit paſſum ſub Hadriano, 3. Octob. Pariſienſem verò, gladio animaduerſum ſub Feſcennino, 9. Octob.

Sextodecimo Kalend. Februarij.

17.
Februar.

In Thebaide S. Antonij Abbatis, qui multorum Monachorum Pater, vita & miraculis clariffimus vixit : cuius res geſtas Sanctus Athanaſius inſigni volumine proſecutus eſt. Eius autem ſacrè corpus ſub Iuſtiniano Impp. diuina reuelatione repertum, atque Alexandriam delatum, in Eccleſia S. Ioannis Baptiſtæ humatum fuit.

Vide cap.
14 Apot.
Spir. fol.
96.

A 2

Notiffima

Notissima est huius sancti Tutela contra pestem & ignem sacrum, toto orbe decantata; ideoque de eâ plura dicere, superseco. vide caput de S. Antonio, in Apotheca. Quod ad nomen Abbatis attinet, hebræicum illud est, & Patrem significat. Hebræi enim patrem vocant, Ab. cui Chaldæi & Syri suo more in fine addunt, a, prout tradit Aluar. Pelagius. vnde deriuatum est nomen Aba, siue Abbas. quod nomen ab anachoretis primò cepit frequentari in Christiana religione, qui suos Iudices, Præpositos seu Prælatos, nomine proprio, eoque amoris pleno, Abbates dixerunt, id est, Patres. Vnde rectè noster Philippus Haruengius, & ipse Abbas Bonæ Spei, secundum illud, *Nosce teipsum*, nominis huius nomenclaturam ita tradit: Abbas à paternitate nomen accepit. Abba enim hebraicè, latinè pater; & Episcopus, superintendens interpretatur: eò quòd non dominandi lenocinio super ceteros se extendere, sed proficiendi desiderio super curam eorum iubetur intendere, vt super subditos non extentus, sed intentus Episcopus habeatur: & erga eos non tyrannica regnandi libidine, sed paterna iuuandi sollicitudine teneatur. Nescit igitur Episcopari (addo & Abbatari) qui non superintendere, sed potiùs diligit dominari, qui assumpta præfulget dignitate, sed eandem iniuncta non munit sanctitate. ita ille. Ex quo patet, nomen Abbatis potius esse paternæ sollicitudinis, quàm honorariæ dominationis. Fuit igitur hoc nomen antiquitus tributum Prælatis seu superintendentibus, venerationis gratia, ab his qui se tamquam filios ab eis monastica disciplina edoceri, & paterna sollicitudine regi cernebant. Hinc tamen non sequitur, omnes esse stricti nominis monachos quibus Abbates præficiuntur. nam eo nomine, venire solet etiam Clericorum in commune viuentium præfectus, vt habetur in Concil. Turon. celebrato anno 813. capite enim 24. ita loquitur: Simili modo Abbates monasteriorum in quibus Canonica vita antiquitus fuit, vel nunc videtur esse, sollicitè suis provideant Canonicis vt habeant claustra, dormitoria &c. de talibus similiter Canonicorum Abbatibus agit Concil. Parisiense sub Ludouico & Lothario Imp. immò Chronicon Leodiense in Richario Episcopo enumerat 12. collegiatarum Ecclesiarum Abbates. & notissimum est plurima Cœnobia Canonicorum Regularium S. Augustini, Abbates habere, vt vel Louanij in Æde S. Gertrudis omnibus patet, qui tamen propriè monachi non sunt. immò ipse Comes Hannoniæ, Abbas dicitur Canonicarum virginum Montensium. Habent

de planct.
Eccles. 1.
2. c. 23.

Epist. 13.

bent se igitur Abbas & Monachus, vt Logicè loquamur, vt excessa & excedentia, non vt conuertibilia.

Quòd autem aliqui Religiosi Ordines specialiter suis superioribus, Abbatis potius quàm Præpositi, Prioris, Rectoris &c. titulum tribuerint; forsitan id eo fine factum est, quod alia nomina, excellentiam, præminentiam, adeoque dominium aliquod innuunt, quæ omnia ex religiosa modestia quidam declinare volentes, Abbatis titulum assumpserunt, vt meminissent se suos subditos, tamquam filios paterno potius affectu debere diligere ac dirigere, quàm honorario dignitatis titulo ijs præesse: vtque vicissim ipsi subditi, tamquam veri filij, patribus suis filialem reuerentiam & obedientiam promptissimè exhiberent. Ideoque cum in exordio Ordinis nostri, Prælati, non Abbates, sed Præpositi secundum Regulam S. Augustini vocarentur (de quo vide Seru. Lairuel. mandato §. Opticæ Regul.) quasi hoc nomen, factum aliquem seu dominatum præ se ferret, illud abominantes, Abbatis titulum assumpserunt: non causa elationis, inquit Eugenius III. sed ad maioris religionis obseruantiam. Vnde mirum non est, si in pluribus Abbatijs Ordinis nostri per Germaniam, Austriam, Bohemiam, in picturis, codicibus & monumentis, supremos earum præfectos, non Abbates, sed Præpositos vocatos reperias, qui tamen Abbatialibus gaudent priuilegijs. id enim contigit inhærendo Regulæ S. Augustini, secundum quam Præpositus is dici deberet, qui hodie Abbas, aut Prior Conuentualis; quo mediante vel tamquam cooperatore Clericos suos regebat Episcopus. Monialibus enim, quibus hæc Regula scripta fuit, Præposita erat ipsa mater monasterij. Presbyter, qui eis ab Episcopo destinabatur vt pastor & superintendens; vel ipse etiam Episcopus.

Tertiodecimo Kal. Februaryj.

Jan. 20.

Romæ ad Catacumbas S. Sebastiani martyr, qui Diocletiano Imperatore cum haberet principatum primæ cohortis, sub titulo Christianitatis iussus est ligari in medio campo, & sagittari à militibus, atque ad vltimum fustibus cædi, donec deficeret.

Vide cap.
16. Apot.
Spir. fol.
105.

Baron. in
Martyr.
hoc die.

GLoriosissimi huius Martyris integra manus, per Lotharium Treuirensis Archiepiscopum, dono missa est Alberto Pio Austriaco Belgarum Principi, qui illam adamantibus, gemmis, aureoque tabernaculo decorauit, asseruaturque Bruxellæ in Palatio magna veneratione. ita Miræus in Fast. Belg. Quælis autem consueuisset esse Titulus Christianitatis sub quo ductus hic memoratur S. Sebastianus, ita exemplo demonstrat Euseb. hist. l. 5. c. 1. Cum undique per amphitheatrum circumduceretur Attalus Martyr, tabula, in qua latinis litteris hæc erat inscriptio, præcedente: *Hic est Attalus Christianus.* &c. Præcedere solebat eiusmodi titulus ut docet Suetonius in Caio cap. 32. his verbis: Manibus abscissis atque ante pectus à collo pendentibus, præcedente Titulo qui causam pœnæ indicaret, per cœtus epulantium circumducebatur. Frequens namque apud gentiles, teste Tertulliano, erat aduersus Christianos conclamatio: *Christiani ad leonem. Christiani ad bestias.* Solo siquidem Christiano nomine fuisse insignitum, sufficiens plus quàm ad mortem inferendam eis erat materia.

Catacumbæ autem, siue Catatumbæ, quarum hic fit mentio, erant cryptæ siue loca subterranea, in quibus, sæuientibus Imperatoribus, Christiani latebant ac sepeliebantur. in ea enim loca cum precum causa, siue declinandæ persecutionis gratia, consueuissent frequenti cœtu Christiani conuenire, magis magisque Gentilium furor sæuire atque grassari solitus fuit, ut scribit Tertul. in Apolog. & Minutius Felix in octauio. Sunt autem hæ Catacumbæ ad eò Romæ in honore & pia populi veneratione, ut videre sit multos prostratos ipsam terram, ipsa pauimenta, quæ olim calcarunt sanctorum pedes, demissè exosculari, suspiria & gemitus in cœlum emittere, ut refert oculatus horum testis belga noster Pater Cornelis à Lapidè. Sciat itaque Ecclesiasticæ antiquitatis amator, cum de antiquis in agro Romano cœmeterijs, quæ tribus primis sæculis, sanctorum corpora, velut fidei hospitio exceperunt, agitur; nequaquam similia hodiernis cœmeterijs, quæ ædibus sacris adiacent, suntque subdualia, animo fingenda esse: (nec enim tunc in propatulo passim templa erant, neque persecutionum tempestas continua, quæ ad Constantinum Magnum vsque sæuijt, eiusmodi loca permisisset) verum,

rum, vt dixi, subterranei recessus erant, & ingentes quædam caueæ aut cellæ, quæ processu temporum auctæ sunt, & in ædiculas, in porticus & ambulacra, diuisæ. In quibus non tantum qui Christianè obdormierant, sepeliri; (ideoque à Græco verbo κοιμᾶω, id est, dormio, Cæmeteria, hoc est, dormitoria, nūcupata fuerunt) sed etiam qui propter Christum infestabantur, abscondi, & qui sacris interesse aut operari, alijsue pietatis Christianæ exercitijs, intendere vellent, cum minori periculo versari possent. Tales enim sibi latebras, Judæos cum ad necem quærerentur, sub humum effodisse, testatur Dio in Hadriano Imperatore. Vetustissimum omnium ab Onuphrio recensetur, Ostrianum, in via Salaria, tertio ab vrbe lapide, in quo Beatus Petrus multos baptizasse dicitur. Sicuti & S. Urbanus Valerianum Cæciliæ Sponsum, in huiusmodi crypta seu Cæmeterio baptizauit, in via Appia sito. ita enim in Breuiario legimus: Quare hortatu Virginis (Cæciliæ) ad Urbanum Papam, qui propter persecutionem, in Martyrum sepulcris via Appia latebat, veniens, ab eo baptizatur. Inter celeberrima verò, fuerunt Vaticanum, S. Calixti, & S. Priscillæ. de quo posteriori ita Baro: Mirabile dictu, vidimus, sapiusque lustrauimus Priscillæ cæmeterium, haut pridem inuentum atque refoffum, via Salaria, tertio ab vrbe lapide, quod nullo magis proprio vocabulo dixerimus, præ eius amplitudine, & multis atque diuersis eiusdem vijs, quàm subterraneam ciuitatem. quippe quod in ipso ingressu, primaria via ceteris amplior pateat, quæ hinc inde diuersas vias habeat, easdemque frequentes, quæ rursus in diuersos viculos diuidantur & angiportus. rursus vt in ciuitatibus, statis locis, velut fora quædam, ampliora sint spatia, ad conuentus sacros agendos, eademque Sanctorum imaginibus ornata; nec desint, licet nunc obstructa, ad lumen recipiendum desuper excisa foramina. Obstupuit Vrbs, cum in suis suburbijs, abditas se nouit habere ciuitates, Christianorum, tempore persecutionis, Colonias, modò autem sepulcris tantum refertas; & quod legebat in chartis, vel videbat ex alijs cæmeterijs, aliqua solum ex parte reclusis, tunc plenius intellexit. ita Baronius. Cui conformia sunt, quæ narrauit & scripsit Angelinus Gazæus, Societatis I B S V sacerdos Belga, eiusdem cæmeterij anno millesimo sexcentesimo vndecimo, lustrator, cui propter multiplices viarum anfractus, filo

Baro.
to. 2.

duce,

duce, tamquam in labyrintho utendum fuit. quem tu consule, eiusque collegam Petrum Hallosium, in Triumpho sacro S. Terentiani, Duaci, anno 1615, edito, & Aub. Miræum in fastis Belgicis.

Exemplo cryptarum veterum Romanarum, maiores nostri multas olim in Belgio cryptas ædificarunt; cum orationis seu sacrorum conuentuum, tum sepulcrorum causa, quæ sub vetustioribus templis hodieque spectantur, ut Leodici ad S. Petrum & S. Crucem. Traiecti ad S. Seruatium. Laubijs in templo parochiali. Namurci ad S. Albanum, & S. Mariam, & in Orpio magno eiusdem diœcesis pago, ubi Alpais ex concubinâ Pipini Heristallij conuersa, sæpius orasse traditur, & pœnitentiam egisse. Gandavi ad S. Bauonem, quam diuersis altaribus & concionatoria cathedra adhuc nuper ornatam vidi. Anderlaci iuxta Bruxellam, ad S. Guidonem. Antuerpiæ ad S. Walburgam. Duaci ad S. Petrum, & alibi varijs in locis.

FEBRUARIUS.

Quarto Nonas Februarij.

2. 20. 16.
Februar.
Vide cap.
11. Apot.
Spir. fol.
78.

Purificatio B. Mariæ virginis, quæ à Græcis Hypapante Domini appellatur.

Sigeb. in
chron.
anno 542.

Specialis quidem ratio est, hac die potissimum Tutelam beatissimæ virginis Deiparæ contra pestem inuocandi, eo quod in Oriente occasione sedatæ mortalitatis quæ Constantinopolim dirissimè depopulabatur, Iustiniani temporibus hæc festiuitas in honorem sanctissimæ virginis sit instituta: verum quia ipsa præ reliquis omnibus sanctis in cunctis necessitatibus est hominum fidelissima & potentissima Patrona (cum eius potestas in sola etiam sanitatis causa ijs tantummodo ignota sit, qui ea quæ miridiano sole sunt detecta profus cernere nolunt, nec ea credere quæ vident vel audiunt in omnibus totius orbis partibus Indies contingere) ideo singulis eius festiuitatibus in Martyrologio adnotatis, sacram eius memoriam hîc etiam adnotabo, ut in iisdem quoque Tutelam eiusdem imploremus. Licet enim singulis diebus paratissima sit suis clientibus deuotè eam inuocantibus, patrocinium exhibere: festiuis tamen diebus in honorem eius specialiter institutis, ut & reliqui sancti,